

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П.Драгоманова

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
на засіданні Вченої ради
НПУ імені М.П. Драгоманова
«24» листопада 2022 р.
Протокол № 5
Проректор з навчально-
методичної роботи

ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

освітньо-професійної програми
Дошкільна освіта

другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузі знань **01 Освіта/Педагогіка**

спеціальності **012 Дошкільна освіта**

Шифр за навчальним планом **ПП 01**

Київ 2022

Розробник програми:

Цвєткова Ганна Георгіївна, доктор педагогічних наук, професор

Рецензенти:

Рейпольська Ольга Дмитрівна доктор педагогічних наук, професор завідувач лабораторією дошкільної освіти та виховання, керівник Центру раннього розвитку дитини та дошкільної освіти Інституту проблем виховання НАПН України

Митник Олександр Якович завідувач кафедри практичної психології доктор педагогічних наук, професор НПУ імені М.П. Драгоманова

Обговорено та рекомендовано до видання на засіданні Науково-методичної ради НПУ імені М.П. Драгоманова «22» лист. 2022 року, протокол № 4

Голова НМР

проф. Вернидуб Р.М.

I. Пояснювальна записка

Програма нормативної навчальної дисципліни **Управління в системі дошкільної освіти** складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки фахівців освітнього рівня магістр, галузі знань 01 Освіта/Педагогіка, спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Професійна діяльність вимагає від фахівців вмінь вирішувати принципово нові завдання, інноваційно, позитивно мислити, творчо використовувати досягнення креативного менеджменту, вдосконалювати свою кваліфікацію. Зміст дисципліни сприяє посиленню професійної спрямованості освітнього процесу у ЗДО, формуванню професійних компетентностей у здобувачів вищої освіти, що є однією з умов підвищення якості їх підготовки; розвиток креативного мислення, що відкриває величезну кількість нових можливостей і перспектив. Це істотно наближує дисципліну до практичної сторони освітнього процесу. Специфіка опанування студентами змістом дисципліни полягає у засвоєнні знань про систему дошкільної освіти України, її державно - правове регулювання; тенденції трансформації дошкільної освіти в світлі сучасних законодавчих і нормативних документів; організаційно-правові, концептуальні засади функціонування ЗДО, інноваційний менеджмент, якість дошкільної освіти.

Предмет вивчення дисципліни – нормативно-правові та методологічні засади управління системою дошкільної освіти. Закономірності, принципи, методи, функції, інноваційного менеджменту закладів дошкільної освіти, психологічні типи керівників, Вплив професійно-функціональних ролей на формування та розвиток особистості працівників ЗДО, інноваційні підходи до управління закладом дошкільної освіти, внутрішня система забезпечення якості освіти в закладі дошкільної освіти; специфіка професійної діяльності директора (керівника) закладу дошкільної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальний матеріал курсу **Управління в системі дошкільної освіти** спирається на базові положення педагогіки загальної, педагогіки дошкільної, загальної та дитячої психології; має тісні зв'язки з методологією педагогіки, філософією освіти, загальною педагогікою, акмеологією, аксіологією, історією педагогіки, педагогічною майстерністю.

Мета і завдання навчальної дисципліни є озброєння студентів знаннями про професійної діяльності директора (керівника) закладу дошкільної освіти.; ознайомлення з основними компетенціями директора (керівника) закладу дошкільної освіти, особливостями професійно-педагогічної комунікації, структурою управління сучасного ЗДО, організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій управління, особливостями організації харчування, медичного обслуговування, оздоровлення дітей, формування уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії; формуванні вміння організувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей, уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти.

Основні результати навчання і компетентності, згідно з вимогами освітньо-професійної програми:

№ з/п	Результати навчання	Компетентності
1	ПРН 1. Критично осмислювати концептуальні засади, цілі, завдання, принципи функціонування дошкільної освіти в Україні.	КС-1. Здатність організувати освітній процес у закладах

<p>ПРН 7. Знати і використовувати в практичній діяльності законодавчу базу дошкільної освіти.</p> <p>ПРН 10. Володіти уміннями й навичками аналізу, прогнозування, планування, організації освітнього процесу в закладі дошкільної освіти з урахуванням принципів дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісно-орієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії.</p> <p>ПРН 11. Організувати харчування, медичне обслуговування, оздоровлення дітей.</p> <p>ПРН 12. Уміти планувати та координувати фінансово-господарську діяльність закладів дошкільної освіти.</p>	<p>дошкільної освіти з використанням сучасних засобів, методів, прийомів, технологій.</p> <p>КС-4. Готовність до організації фінансово-господарської діяльності закладів дошкільної освіти.</p> <p>КС-5. Здатність створювати та впроваджувати в практику наукові розробки, спрямовані на підвищення якості освітньої діяльності та освітнього середовища в системі дошкільної, зокрема, інклюзивної освіти.</p> <p>КС-8. Здатність здійснювати нормативно-правове регулювання діяльності закладу дошкільної освіти, керуючись законодавчими документами та основами професійної етики.</p> <p>КС-9. Здатність до самоосвіти, самовдосконалення, самореалізації в професійній діяльності та до конкурентної спроможності на ринку праці.</p> <p>КС-10. Здатність аналізувати соціально-економічний стан району (міста), вивчати запити громадськості щодо послуг дошкільної освіти.</p>
--	--

II. Орієнтовний тематичний план

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 годин.

1. Структура навчальної дисципліни

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 6 кредитів ЄКТС 180 год.

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин										
	денна форма						Заочна форма				
	усьо го	у тому числі					усьо го	у тому числі			
л		п	сем	інд	с.р.	л		п	сем	інд	с.р.
Модуль 1											
Змістовий модуль 1.											
Тема 1. Управління і організація. Ключові компетенції	14	1	1			12	14	1			13
Тема 2.	15	2	1	2		10	14	1			13

Індивідуальний професійний розвиток та самоосвіта керівника (директора) закладу дошкільної освіти												
Тема 3. Керівництво і лідерство.	13	2	1			10	15	1	1			13
Тема 4. Менеджер у системі управлінських відносин ЗДО	13	2	1			10	15	1		1		13
Тема 5. Соціальні позиції та соціальні ролі працівників ЗДО	13	1		2		10	16	1		2		13
Тема 6. Зміст та основні види конфліктів в ЗДО	18	2	2	2		12	16	1	2			13
Усього годин за модулем 1	86	10	6	6		64	90	6	3	3		78
Модуль 2												
Змістовний модуль 2.												
Тема 7. Інноваційні підходи до управління закладом дошкільної освіти Основні питання.	11	2	1			8	10					10
Тема 8. Внутрішня система забезпечення якості освіти в закладі дошкільної освіти	12	2	2			8	13	2	1			10
Тема 9. Організація та проведення освітнього моніторингу якості освіти в закладі дошкільної освіти	11	1		2		8	11			1		10
Тема 10. Система управління закладом ЗДО	11	2	1			8	12	2				10
Тема 11. Норми та порядок організації харчування в закладі освіти	14	2	2	2		8	13	2	1			10
Тема 12. Організація роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності дітей у закладі дошкільної освіти	14	2	2	2		8	8					8

Тема 13 Організація та контроль медичного обслуговування в закладі дошкільної освіти	10	1		1		8	11			1		10
Тема 14 Організація фінансово-господарської діяльності закладу дошкільної освіти: планування та координація	11	2		1		8	12		1	1		10
Разом за змістовим модулем 2	94	14	8	8		64	90	6	3	3		78
РАЗОМ	180	24	14	14		128	180	12	6	6		156

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 1. Теоретичні основи управління в системі дошкільної освіти

Тема 1: Управління і організація. Ключові компетенції

Дефініції «управління», «менеджмент». Заклад дошкільної освіти за своєю формою, змістом і структурою є складною організацією, і керівництво ним повинно здійснюватися на основі принципів і положень науки управління. Функції управління Центральне місце у розвитку закладів системи освіти належить функціям управління. Закономірності та принципи управлінської діяльності Закономірності встановлюють загальні явища, суттєві та необхідні зв'язки між ними. Перелічені нижче закономірності більш системно розкривають сутнісні характеристики управління, їх взаємозв'язок для підвищення якості та досягнення оптимального результату управлінського процесу. Методи управління як сукупність способів здійснення функцій управління, які забезпечують досягнення встановлених цілей та результатів. Система методів, обраних керівником, зумовлює: а) якість системи управління загалом; б) якість керованої організації та показників діяльності.

Тема 2. Індивідуальний професійний розвиток та самоосвіта керівника (директора) закладу дошкільної освіти

Життєві установки людини сучасності

Шляхи збереження ресурсу та емоційного здоров'я особистості під час війни

Як не зупинитися фахівцю закладу дошкільної освіти в професійному розвитку.

Тема 3. Керівництво і лідерство.

Організаційна структура управління як розгалужена система різноманітних ланок (підрозділів, рівнів тощо), між якими формуються і підтримуються зв'язки, що забезпечують злагодженість, погодженість і високу продуктивність спільної праці. Формальна структура як офіційні документи, процедури, що визначають розподіл і координацію видів діяльності в організації. Неформальна як нерегламентовані відносини працівників. Характеристика типів організацій. Група як конкретна спільнота людей, залучених у типові для них різновиди й форми діяльності та об'єднаних системою відносин. Поведінка і діяльність людей у групах регулюються спільними цілями, нормами, цінностями. Головні ознаки групи. Структура соціальної групи. Її утворюють працівники (кваліфіковані й некваліфіковані), службовці, спеціалісти й керівники. Структура функціональної .Структура соціально-демографічної групи. Система міжособистісних відносин подвійного плану: формальних (ділових, службових, офіційних) і неформальних (неофіційних).

Тема 4. Менеджер у системі управлінських відносин ЗДО.

Управлінські ролі визначають обсяг і зміст роботи керівника незалежно від специфіки конкретної організації, вони взаємопов'язані і діють для виконання накреслених завдань.

Відмінності між керівником і лідером. Керівник як вихователь. Керівник як новатор. Стиль керівництва як система принципів, норм, методів і прийомів впливу на підлеглих із метою ефективного здійснення управлінської діяльності та досягнення поставлених цілей. Концепції стилів керівництва. Сучасні (новаторські) концепції стилю керівництва. Тип керівника як сукупність характерологічних особливостей, які в узагальненій формі описують певну категорію людей, пов'язаних з управлінською діяльністю.

Тема 5. Соціальні позиції та соціальні ролі працівників ЗДО.

Зміст соціальних позицій та ролей працівників освітніх організацій. Соціальна позиція як це певне місце працівника ЗДО в системі управлінських стосунків, що залежить від його професійно-кваліфікаційних характеристик і функціональних обов'язків. Професійно-функціональні ролі, які пов'язані з виконанням працівниками професійної діяльності в освітніх організаціях (навчальної, виховної, організаційної тощо); інші соціальні ролі (сімейні, побутові, громадські, спортивні тощо), визначені активністю працівників у інших сферах життєдіяльності і залежні від соціальної активності працівників, їх включення в різного роду соціальні зв'язки. Посадова інструкція як спеціальний нормативний документ, що регламентує соціальні ролі працівників, котрі посідають певну соціальну позицію, її основні розділи. Особливості рольової поведінки працівників освітніх організацій. Особливості виконання функціонально-професійних ролей працівниками освітніх закладів залежать від дії двох взаємозалежних груп факторів від чіткого визначення змісту ролей та їх адекватного відображення у відповідних документах (посадових інструкціях, положеннях тощо); від індивідуально-психологічних особливостей працівників, пов'язаних із виконанням певної соціальної ролі (їхніх потреб, інтересів, значущості самої ролі). Вплив професійно-функціональних ролей на формування та розвиток особистості працівників освітніх організацій. Ефективність делегування повноважень. Правила делегування.

Тема 6. Зміст та основні види конфліктів в ЗДО

Поняття про конфлікт та основні види конфліктів в освітніх організаціях. Конфлікт як зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною тенденцій у свідомості окремого індивіда, у міжособистісних стосунках індивідів чи груп людей, яке (зіткнення) супроводжується негативними емоційними переживаннями. Несумісні як протилежно спрямовані, але рівні за значущістю потреби, інтереси, ціннісні орієнтації, соціальні настановлення, плани як окремих працівників освітніх установ, так і формальних чи неформальних груп, які функціонують у цих установах. За причинами, які їх породжують, усі конфлікти можна класифікувати як конфлікт ролей — зіткнення різних соціальних ролей, які виконуються однією людиною або кількома людьми (групами), конфлікт бажань — зіткнення кількох бажань у свідомості 11 однієї людини або зіткнення свідомостей кількох людей (груп) з приводу того самого бажання; конфлікт норм поведінки — зіткнення цінностей, норм поведінки, життєвого досвіду при взаємодії та спілкуванні людей (груп). Структура та динаміка конфліктів в освітніх організаціях

ЗМІСТОВНИЙ МОДУЛЬ 2. Стратегічне та операційне управління закладом дошкільної освіти.

Тема 7. Інноваційні підходи до управління закладом дошкільної освіти Основні питання.

Заклад дошкільної освіти, як будь-який заклад освіти - це «живий організм, який постійно розвивається» (М. Поташник). ЗДО має свою індивідуальну поведінку, свої манери реагування на різні події, зміни зовнішнього середовища; свої можливості; рівень компетентності та професіоналізму; свій темперамент, емоційний настрій; свою історію, біографію, долю; свою систему моральних цінностей; він розвивається завдяки своїм особливостям, внутрішнім закономірностям, тобто заклад дошкільної освіти має свою філософію організації. Суть стратегічного управління полягає в стратегічному плануванні, основне завдання якого – забезпечення розвитку закладу дошкільної освіти. Стратегічне управління в освіті як сукупність рішень і дій щодо визначення пріоритетних напрямів розвитку закладу дошкільної освіти. Цільове управління містить кілька рівнів, які пов'язані між собою: – визначення місії (призначення), формулювання генеральної мети; –

декомпозиція мети; – вимір результатів. Питання про місію закладу дошкільної освіти має принциповий характер, оскільки місія конкретного закладу дошкільної освіти є однією з підстав наріжних каменів при побудові сучасного, ефективно працюючого закладу дошкільної освіти. Класифікація інноваційних підходів до управління закладом дошкільної освіти. Розробка Програми розвитку закладу дошкільної освіти.

Тема 8. Внутрішня система забезпечення якості освіти в закладі дошкільної освіти.

Внутрішня система як це інструмент, який дасть змогу розвивати заклад, забезпечить і налаштує процеси його освітньої діяльності.

Внутрішня система як сукупність умов, процедур та заходів у закладі освіти, що забезпечують ефективність освітніх і управлінських процесів, які безпосередньо впливають на якість освітнього процесу, формування ключових компетентностей дітей раннього та дошкільного віку, сприяють всебічному розвитку особистості. Якість освіти як результат. Якість освітньої діяльності як процес, що забезпечує результат. Процес має завжди спрямовуватися на результат. Внутрішня система розробляється як інструмент управління якістю освіти в закладі освіти. Процеси забезпечення якості освіти мають бути вимірювані, об'єктивні та керовані. Формування культури якості. Основні норми для створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Алгоритм дій створення внутрішньої системи забезпечення якості освіти. Моделі внутрішньої системи забезпечення якості освіти.

Тема 9. Організація та проведення освітнього моніторингу якості освіти в закладі дошкільної освіти

Вимоги до самооцінювання освітньої діяльності та управлінських процесів. Самооцінювання як це процедура вивчення, оцінювання освітніх і управлінських процесів. Його проводять у закладі, щоб визначити ефективність функціонування внутрішньої системи та планувати розвиток закладу. Побудова внутрішньої системи -робота закладу над власним розвитком, запровадження дієвих моніторингів його роботи та оперативне реагування на виклики. Рекомендації Державної Служба якості освіти України 14 вимог; 36 критеріїв; 68 індикаторів. Моделі самооцінювання освітньої діяльності та управлінських процесів. Контроль й аналіз: 8 типових помилок під час впровадження

Тема 10. Система управління закладом ЗДО

Система управління закладом: основні нормативні документи, склад. У статуті закладу дошкільної освіти повинні бути положення щодо: системи управління закладом освіти, зокрема розмежовано компетенції засновника, інших органів управління закладу освіти; прав і обов'язків засновника щодо управління закладом освіти; повноважень (прав і обов'язків) та відповідальності керівника закладу освіти; основних повноважень, відповідальності, порядку формування і діяльності педагогічної ради закладу освіти; повноважень, відповідальності, засад формування та діяльності органів громадського самоврядування. Статті 17–20 Закону про дошкільну освіту та пунктами 41–48 Положення про заклад дошкільної освіти, затвердженого постановою КМУ від 12.03.2003 № 305 (у редакції постанови КМУ від 27.01.2021 № 86, далі — Положення про ЗДО). Права й обов'язки засновника. Повноваження та відповідальність керівника. Діяльність педагогічної ради

Тема 11. Норми та порядок організації харчування в закладі освіти.

Вісім змін у нормах та порядку організації харчування. Уряд затвердив нові норми та порядок організації харчування у закладах освіти. Дізнайтеся, які моделі організації харчування запровадити в закладі, які продукти повинні бути в щоденному раціоні дітей та як організувати окреме харчування для дітей з дієтичними потребами. МУ затвердив не лише нові норми, а й порядок організації харчування у закладах освіти постановою від 24.03.2021 № 305 (далі — Порядок). Вони наберуть чинності з 1 вересня 2021 року, тож матимете час опанувати зміни та впровадити їх у вашому закладі. Про якісне харчування дітей дбаємо разом із працівниками і батьками. Алгоритм виконання норми харчування в ЗДО.

Тема 12 Організація роботи з охорони праці та безпеки життєдіяльності дітей у закладі дошкільної освіти

Організуємо пожежну безпеку в закладі освіти в умовах воєнного стану. Територія закладу взимку — безпечна: 7 точок контролю. Створюємо безпечні умови розслідування

нещасного випадку. Дитина травмувалася в дитсадку: хто і що робить. Дії директора для захисту вихованців під час освітнього процесу в умовах воєнного стану. Визначаємо необхідність проведення атестації робочих місць за умовами праці. З метою створення безпечних і нешкідливих умов праці працівників навчального закладу не рідше ніж один раз на п'ять років проводять атестацію робочих місць за умовами праці (далі — атестація робочих місць). Створюємо атестаційну комісію. Визначаємо повноваження атестаційної комісії. Проводимо оцінювання умов праці. Узагальнюємо результати атестації робочих місць. Складаємо переліки пільг і компенсацій. Визначаємо доплати за несприятливі умови праці. Видаємо наказ про результати атестації робочих місць. Як організувати укриття працівників і дітей у захисних спорудах. Вимоги щодо створення, утримання, експлуатації та ведення обліку фонду захисних споруд цивільного захисту (далі — захисні споруди) визначено в документах: Кодекс цивільного захисту України (КЦЗ); Порядок створення, утримання фонду захисних споруд цивільного захисту та ведення його обліку, затверджений постановою КМУ від 10.03.2017 № 138 (далі — Порядок № 138);наказ МВС «Про затвердження вимог з питань використання та обліку фонду захисних споруд цивільного захисту» від 09.07.2018 № 579 (далі — Вимоги № 579).

Тема 13 Організація та контроль медичного обслуговування в закладі дошкільної освіти

Заклад освіти має отримати ліцензію на провадження господарської діяльності з медичної практики, якщо у штаті закладу є медичний працівник. Проваджувати господарську діяльність в сфері охорони здоров'я, яка відповідно до закону підлягає ліцензуванню, можна лише за наявності ліцензії (ст. 17 Основ законодавства України про охорону здоров'я). Медична практика входить до переліку видів господарської діяльності, що підлягають ліцензуванню (ст. 7 Закону України «Про ліцензування видів господарської діяльності»). Якщо медпрацівника немає, то заклад може укласти договір про медичне обслуговування дітей: із закладом охорони здоров'я, що провадить господарську діяльність з медичної практики (сестринська справа, педіатрія, загальна практика — сімейна медицина); із закладом з надання первинної медичної допомоги — територіальним центром первинної медико-санітарної допомоги; з фізичною особою — підприємцем, які провадять господарську діяльність з медичної практики. діяльність надавачі послуг можуть за наявності у них ліцензії. Пункт 18 постанови КМУ «Про затвердження Ліцензійних умов провадження господарської діяльності з медичної практики» від 02.03.2016 № 285 (далі — Ліцензійні умови) передбачає: щоб забезпечити працівників і дітей медичною допомогою, заклад освіти може отримати ліцензію та відкрити на підставі наказу медичний кабінет без утворення закладу охорони здоров'я. МОЗ не скасовувало необхідність проходити обов'язкові профілактичні медогляди під час воєнного стану. Витрати закладів і установ охорони здоров'я, пов'язані з проведенням обов'язкових профілактичних медоглядів працівників бюджетних установ і організацій, покриваються за рахунок коштів, передбачених кошторисом на утримання відповідного закладу та установи охорони здоров'я. Це визначає постанова КМУ «Про затвердження переліку професій, виробництв та організацій, працівники яких підлягають обов'язковим профілактичним медичним оглядам, порядку проведення цих оглядів та видачі особистих медичних книжок» від 23.05.2001 № 559. Управління освіти та заклади освіти мають закладати кошти на проходження медичних оглядів у своїх бюджетах та кошторисах і, відповідно, укладати договори із закладами охорони здоров'я на проведення медичних оглядів. Укладання договорів щодо медоглядів прямо передбачає пункт 2.4 Порядку проведення медичних оглядів працівників певних категорій, затвердженого наказом МОЗ від 21.05.2007 № 246.

Тема 14 Організація фінансово-господарської діяльності закладу дошкільної освіти: планування та координація.

Оформлення штатного розпису на 2022 рік з урахуванням ДСТУ 4163:2020 цей документ теж треба складати з урахуванням ДСТУ 4163:2020. Скористайтеся формою штатного розпису з підказками, як заповнити графи чи оформити реквізити. Оновіть форму; врахуйте нові розміри МЗП та мінімального окладу; затвердьте штатний розпис у новій редакції; виберіть спосіб затвердження; демонстрація штатного розпису. Інвентаризація:- що

зробити в грудні. Перевірити, чи правильно склали інвентаризаційні документи; скласти протокол інвентаризації; затвердити протокол інвентаризації; відобразити в обліку результати інвентаризації. Оптимальні форми організації ведення бухгалтерського обліку. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку та забезпечення фіксування фактів здійснення всіх господарських операцій у первинних документах, збереження оброблених документів, реєстрів і звітності протягом встановленого терміну, але не менше трьох років, несе також він (ч. 2, 3 ст. 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 № 996-XIV; далі — Закон про бухгалтерський облік). Що таке закупівля і хто може її проводити. Закупівлею вважають придбання замовником товарів, робіт і послуг у порядку, встановленому Законом про публічні закупівлі. Як замовнику підготуватися до закупівель. Замовник проводить кожну свою закупівлю на будь-яку суму (від 1 копійки) у порядку, який встановлює Закон про публічні закупівлі. Річний план закупівель.

IV Засоби діагностики успішності навчання

Тестування, метод незакінчених речень, контрольні роботи, педагогічні диктанти, модульний контроль.

V. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Екзамен – 40 балів

Поточна успішність – 60 балів

VI. Інформаційні джерела для вивчення курсу

Основні

1. Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (Державний стандарт дошкільної освіти) нова редакція (2021). Наказ МОН № 33 від 12.01.2021 року. URL: <https://osvita.ua/legislation/doshkilna-osvita/79142/>
2. Бабій І. В. Організація приватної дошкільної освіти : навчально-методичний комплекс. Умань, Алмі 2014. 70с.
3. Бебик В. М. Менеджмент освіти глобального суспільства. *Глобалізація і Болонський процес: проблеми і технології*: Кол. моногр. К. : МАУП, 2005.
4. Даниленко Л. І. Менеджмент інновацій в освіті . К. : Шк. Світ, 2007. 120 с. 4. Дошкільна освіта: словник-довідник: понад 1000 термінів, понять, назв Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. 324 с.
5. Докучаєва В. Проектування інноваційних педагогічних систем у сучасному освітньому просторі. Луганськ : Альма-матер, 2005. 304 с.
6. Інноваційний менеджмент : навч. посібник / Л. І. Михайлова, О. І. Гуроров, С. Г. Турчина, І. О. Шарко. Вид. 2-ге, доп. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 234 с.
7. Калуська Л. Науково-методична робота в дошкільному навчальному закладі Л. Калуська, М. Отрощенко, І. Вірстюк. – Київ : Шк. світ, 2011. – 192 с.
8. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту : Навч. посібник. К. : Либідь, 2004. 424 с.
9. Керівництво дошкільним навчальним закладом : Інформ.-метод. матеріали на допомогу керівникові ДНЗ / Упор. Н. Майор, Ю. Манилюк та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2006. – 168 с.
10. Крутій К. Л. Моніторинг як сучасний засіб управління якістю освіти в дошкільному навчальному закладі : монографія. Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. 172 с.
11. Крутій К. Л. Освітній простір дошкільного навчального закладу : монографія у 2-х ч./ К. Л. Крутій. – Частина друга. Концепція, Програма розвитку та освітні програми ДНЗ. – Запоріжжя : ТОВ «ЛПКС» ЛТД, 2010. 284 с.
12. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. Х. : Вид. гр. «Основа», 2005. 176 с.
13. Мартинець Л. А. Управлінська діяльність керівника навчального закладу : Вінниця, 2018. 196 с.

14. Мистецтво управління ДНЗ / уклад. Л. А. Шик. Х. : Вид. група «Основа», 2013. 441 с. (Серія «ДНЗ. Керівнику»).
15. 17. Методична робота в ДНЗ. Харків : «Основа», 2017. 304 с.
16. 18. Методичний кабінет у дитячому садку. Київ : Шкільний світ, 2008. 128 с.
17. 19. Освітні технології: Навч.-метод. посіб. / О. М. Пехота, А. З. Кіктенко, О. М. Любарська та ін.; за ред. О. М. Пехоти. К. : Вид. А.С.К., 2003. – 256 с.
18. 20. Проблеми якості освіти : теоретичні і практичні аспекти. К.: СПД Богданова А. М., 2007. 336 с.
19. Свирида Л., Майдебуря О. Використання технологій менеджменту та маркетингу в управлінні навчальним закладом. *Практика управління закладом освіти*. 2009. № 12. С. 17-22.
20. Сорока Г. І. Сучасні виховні системи та технології: навчально-методичний посібник для керівників вихователів, слухачів ІПО. Харків : Веста: Видавництво «Ранок», 2002. 128 с.
21. Сучасні підходи до організації педпроцесу в дитсадку. Методичні рекомендації Відділу дошкільного виховання НМЦ середньої освіти МОН України. *Дошкільне виховання*. 2003. №8. С.3-6.
22. Українське дошкілля. Програма розвитку дитини дошкільного віку (авт. – Білан О. І. та ін.). Тернопіль : Мандрівець, 2017. 256 с. 2
23. Хриков Є. М. Управління навчальним закладом. К. : Знання, 2006. 365 с. 30.
24. Шоутен Т., Даниленко Л. І., Зайченко О.І., Софій Н.З. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти. Всеукраїнський фонд «Крок за кроком». К. : СПДФО К.С. Парашин, 2009. -112 с.

Допоміжна:

1. Анісімова О. Е. Планування роботи дошкільного навчального закладу: Вид. Група «Основа», 2010. 191 с.
2. Бондарчук Г. П. (упор.) Методичні рекомендації з виявлення, вивчення, узагальнення та поширення передового педагогічного досвіду К. : Київський університет імені Бориса Грінченка, Інститут післядипломної педагогічної освіти, 2010. 43 с.
3. Галяпа М. План роботи дошкільного закладу на рік. *Вихователь методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал*. 2009. №4 С. 61-69.
4. Гузенко І. В. Векторне моделювання . *Бібліотека вихователя дитячого садка*. 2009. С. 79-81.
5. Денякіна Л. М. Керівник дошкільним закладом: професія чи покликання. Мінськ : Сигма, 1997. С. 6-13
6. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. К. : Академвидав, 2004. 252 с.
7. Дмитренко Г. А. Стратегічний менеджмент: цільове управління освітою на основі кваліметричного підходу. К. : ІЗМН, 1996140 с.
8. Єльнікова Г. В. Управлінська компетентність. К. : Редакція загально-педагогічних газет, 2005. 128 с.
9. Єльнікова Г. В. Основи адаптивного управління. - Харків : Основа, 2004.- 128 с.
10. Зайченко О. І. Управління дошкільним навчальним закладом у сучасних умовах // *Нова педагогічна думка : наук. журнал. / гол. ред. М. А. Віднічук. Рівне, 2010 - № 1. С. 55-57.*
11. Єльнікова Г., Рядова З. Оцінювання якості освіти в загальноосвітньому навчальному закладі на основі проведення моніторингових процедур. *Практика управління закладом освіти*. 2008. №8. С. 20-30.
12. Книга керівника навчально-виховного закладу : Довідково-методичне видання / Упоряд. Б. М. Терещук, В. В. Скиба. Вид. 2-ге, доповнене. Харків : ТОРСІНГ ПЛЮС, 2006. 768 с.
13. Коваленко О. Моніторинг якості дошкільної освіти як проблема / Моніторинг якості освіти: теорія і практика : матеріали Всеукр. наук.-практ. конфер. [Редкол. : В. О. Огнев'юк, Л. Л. Хоружа та ін.]. Київ : КМПУ імені Б. Д. Грінченка, 2009. С. 92–96.
14. Коломінський Н. Л. Психологія менеджменту в освіті (соціально-психологічний

аспект). – К. : МАУП, 2000. 286с.

15. Колупасва А. А. Інклюзивна освіта : реалії та перспективи К.: Саммит, 2009. - 269 с.
16. Крутій К. Л. Методологічні аспекти моніторингу дошкільної освіти. - [Ел. ресурс]. - Режим доступу: www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vsntu/2010
17. Крутій К. Л. Планування роботи дошкільного закладу освіти : реалії та перспективи. Запоріжжя : ТОВ «ЛІПС» ЛТД, 1999. -108 с.
18. Кузнецов А. В., Смирнов О. В. Трудові відносини в навчальному закладі . *Практика управління закладом освіти*. 2008. №7 липень. - спецвипуск. 112 с.
19. Кузьменко В. В. Індивідуальні освітні програми як засіб урахування відмінностей «нестандартної» дитини / В. Кузьменко. *Дошкільне виховання*. 2008. № 6. с. 6-9 с.
20. Освітній менеджмент: Навч. посібник / За ред. Л. Даниленко, Л. Карамушки. К. : Шкільний світ, 2003. 400 с.
22. Панченко А. Модернізація освітнього процесу у ДНЗ в умовах інформатизації освіти. *Вихователь-методист дошкільного закладу : щомісячний спеціалізований журнал*. 2012. № 1. С. 11-15.
23. Педагогічний менеджмент : навчальний посібник / В. Е. Лунячек. 2-е вид., випр. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ «Магістр», 2015. 512 с.
24. Рябова З. В. Кваліметричний підхід в управлінні навчальним закладом. *Палітра педагога*. 2005. № 3. С.13– 15.
25. Система контролю в ДНЗ / Упорядник Чала Т. Т. Х. : Вид група «Основа», 2009. 160 с.
26. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л., РОМАНОВСЬКИЙ О. Г., ПОНОМАРЬОВ О. С. Педагогіка управління : Навч. посіб. Харків : НТУ «ХПІ», 2003. 408 с.
27. Хлебнікова Т. М. Ділова гра як метод активного навчання педагога. Х. : Видавнича група «Основа», 2003. 80 с.
28. Чикало О. Планування роботи дошкільного навчального закладу. *Практика управління закладом освіти*. 2009. № 5С. 5-16.
29. Швайка Л. А. Планування роботи в ДНЗ.: Вид. група «Основа», 2008. 456 с.

Інформаційні ресурси

1. <https://www.mon.gov.ua>
2. <https://www.pedrada.com.ua>
3. <https://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Vsntu>
4. Практика управління дошкільним закладом. Щомісячний спеціалізований журнал. Цифрове видавництво МСFR. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <https://ezavdnz.mcfr.ua/article.aspx>
5. Вихователь-методист дошкільного закладу. Щомісячний спеціалізований журнал. Цифрове видавництво МСFR. [Електронний ресурс] – Режим доступу